

Asumiseen perustuva vakuuttaminen - kriteerit ja haasteet

Mobiili

20.6.2017

Antti Klemola, Kela

Millä perusteella Suomeen muuttava kuuluu Kelan sosiaaliturvaan?

Oikeus Kelan etuuksiin perustuu

1. Ensisijaisesti Suomessa asumiseen
 - Soveltamisalain 3, 3 a ja 4 §
2. Toissijaisesti Suomessa työskentelyyn, jos työntekijän ei voida katsoa asuvan maassa vakinaisesti
 - Käytännössä yhteneväinen oikeus etuuksiin

Suomessa asuminen

- *Sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan Suomessa vakinaisesti asuvaan henkilöön, jolla on Suomessa varsinainen asunto ja koti ja joka jatkuvasti pääasiallisesti oleskelee täällä (SovAL 3 §)*
- Jatkuvaa tosiasiallista oleskelua vähintään puolet ajasta (> 6 kk/vuosi) Suomessa

Oleskelu ulkomailla 1/2

- *Sosiaaliturvalainsäädäntöä ei sovelleta ulkomaille vakinaisesti muuttavaan henkilöön (SovAL 4 § 1 mom)*
 - Sovelletaan, kun kyse tilapäisestä = enintään vuoden kestävästä ulkomailla oleskelusta
- *Henkilöön, joka toistuvasti oleskelee ulkomailla siten, ettei yhtäjaksoinen ulkomailla oleskelu ylitä yhtä vuotta, sovelletaan sosiaaliturvalainsäädäntöä vain, jos hänen ulkomailla oleskelustaan huolimatta katsotaan asuvan vakinaisesti Suomessa ja hänellä on kiinteät siteet Suomeen (SovAL 4 § 2 mom)*
- Suomesta eläkkeelle jäävä henkilö alkaa talvehtia Espanjassa, missä hän aikoo viettää vuosittain 8 kk. Onko hänellä edelleen oikeus kuulua Kelan sosiaaliturvaan?

Oleskelu ulkomailla 2/2

- Toistuvasti alle yhden vuoden ulkomailla oleskeleva henkilö voi edelleen kuulua sosiaaliturvaan, jos
 - Hänen katsotaan asuvan vakinaisesti Suomessa
 - Jatkovaa tosiasiallista oleskelua vähintään puolet ajasta (> 6 kk/vuosi) Suomessa
 - Hänellä on kiinteät siteet Suomeen
 - Kokonaisvaltainen tarkastelu, jossa otetaan huomioon mm. Suomessa ja toisessa maassa oleskelun kesto ja jatkuvuus sekä perhesiteet (SovAL 7a §)

Suomeen muuttaminen – Kelan sosiaaliturvaan kuulumisen edellytykset

- *Sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan Suomeen muuttavaan henkilöön jo maahan tulosta alkaen, jos henkilöön hänen olosuhteensa kokonaisuudessaan huomioon ottaen katsotaan muuttavan Suomen vakinaisesti asumaan (SovAL 3 a §)*
- Onko kyseessä vakinainen muutto Suomeen?
 - Kokonaisharkinta lähtökohtana
 - Muuttajalla on Suomessa asuvana oikeus Kelan sosiaaliturvaan etuuskohtaisten edellytysten täytyessä
- Soveltamisalalaissa listattu tilanteita, jotka osoittavat vakinaista asumistarkoitusta
 - Kokonaisharkinnan kautta voidaan todeta Suomessa asuvaksi, vaikka yksikään laissa mainittu seikka ei esiintyisi

Oletukset Suomeen muuton tarkoituksesta

Vakinainen muutto

- Aiemmin asunut Suomessa vakinaisesti, suomalainen syntyperä
 - Vanhempi tai isovanhempi, Inkerin siirtoväki
- Muuttaja on Suomessa vakinaisesti asuvan henkilön perheenjäsen
 - Puoliso tai alaikäinen lapsi
- Työsopimus tai Blue Card -oleskelulupa
 - Kelan ohjeistus: yli vuoden työsopimus viittaa asumisen vakinaisuuteen mutta sopimus yksinomaan ei riitä
- Jo toteutunut yhden vuoden oleskelu Suomessa
- Pakolainen tai oleskelulupa toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella
- Kokonaisuus / muita siteitä Suomeen
 - Mm. kotikunta

Tilapäinen muutto

- Opiskelu
 - Onko muuta perustetta?
- Turvapaikan hakija, kun hakemusta ei ole ratkaistu
- Kokonaisuus
 - Jos olosuhteet muuttuvat ja voidaan katsoa vakinaisesti Suomessa asuvaksi, voi olosuhteiden muutoksesta lähtien kuulua sosiaaliturvaan

Esimerkki

- EU-maasta Suomeen tullut työntekijä esittää suomalaisen työnantajan kanssa solmitun toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen. Työ on kokoaikatyötä ja palkka alan normaalia tasoa. Työnantaja on järjestänyt yhteismajoituksen usean muun työntekijän kanssa. Kysyttäessä henkilö ilmoittaa palaavansa kotimaahansa perheen luokse joka toinen viikonloppu ja loma-aikoina
- Yksinomaan työsopimus ei osoita vakinaista Suomeen muuttoa. Asumisjärjestelyt ja kotimaassa perhesyistä vietetty aika eivät kokonaisuutta arvioitaessa tue vakinaista Suomessa asumista. Henkilöä vakuuttaminen voidaan arvioida Suomessa työskentelyn perusteella
 - kokonaisvaltainen tarkastelu, Suomessa ja toisessa maassa oleskeltavat ajat, perhesiteet, asumisjärjestely

Esimerkki

- A tulee Puolasta Suomeen työskennelläkseen täällä. Perhe seuraa mukana. A:lla on toistaiseksi voimassa oleva työsopimus suomalaisen työnantajan kanssa
 - Toistaiseksi tehty työsopimus on yleensä osoitus maassa asumisen vakinaisuudesta. Samoin mukana seuraava perhe
 - Työntekijä vakuutetaan heti työn alkaessa Suomessa asumisen perusteella, ja hän voi hakea Kelan etuuksia
 - Myös muut perheenjäsenet vakuutetaan Suomessa asuvina, koska työntekijä-perheenjäsen katsotaan Suomessa asuvaksi

Asuminen EU-tilanteissa (A 883/2004)

- Art. 11.3.e - ...*muut kuin a–d alakohdassa tarkoitetut henkilöt ovat asuinjäsenvaltionsa lainsäädännön alaisia*
 - *Viittaa henkilöihin, jotka eivät työskentele*
 - *Opiskelijat, eläkeläiset, perheenjäsenet jne.*
 - Näihin ryhmiin kuuluvien oikeus Kelan sosiaaliturvaan ratkaistaan myös EU-tilanteissa pääsääntöisesti soveltamisalalain säännösten perusteella
 - Jäsenvaltioiden erimielisyys asuinmaasta ratkaistavissa tp-asetuksen 11 artiklan perusteella
 - Listaus asumisen määrittelyssä huomioon otettavista seikoista
 - Asumisella/asuinvaltiolla tärkeä merkitys myös EU-asetuksen etuuskohtaisia määräyksiä sovellettaessa